

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИЗВЕСТИЯ НА ИНСТИТУТА ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“
Книга XXXII

О КОНЦЕПСКИ „LEKSYKONU AKTYWNEJ FRAZEologii BULGARSKIEJ I POLSKIEJ“

Wojciech Sosnowski¹, Maciej Jaskot², Diana Blagoeva³

¹ Instytut Slawistyki PAN

² Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej

³ Instytut Języka Bułgarskiego BAN

ON THE CONCEPT OF “THE DICTIONARY OF ACTIVE BULGARIAN AND POLISH PHRASEOLOGY“

Wojciech Sosnowski¹, Maciej Jaskot², Diana Blagoeva³

¹ Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences

² Pedagogical University of Cracow

³ Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

Резюме. В статията се разглеждат основните положения в концепцията на *Речник на активната българска и полска фразеология* [*Leksykon aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*]. Авторите представят теоретичните основи на изследването, повдигат проблема за междуезиковата еквивалентност, коментират принципите на подбор и проверка на фразеологичния материал и се спират върху методите за представяне на лексикографската информация в *Речника*. Статията е илюстрирана с разнообразни примери на активни фразеологични единици от двата езика.

Ключови думи: съпоставително изследване, фразеология, фразеография, двуезичен фразеологичен речник, междуезикова еквивалентност, български език, полски език

Abstract. The article discusses the concept behind the *The dictionary of active Bulgarian and Polish phraseology* [*Leksykon aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*]. The authors outline the theoretical underpinnings of this project, touching on the issue of interlingual equivalence, and explain the process of selecting and verifying phraseological material and the methodology of presenting lexicographical information in the dictionary. The article includes various examples of active phraseological units from both languages.

Keywords: confrontative analyses, phraseology, phraseography, bilingual dictionary of idioms, interlingual equivalence, Bulgarian language, Polish language

1. Wstęp

W 2018 roku obchodziliśmy stulecie stosunków dyplomatycznych między Bułgarią a Polską. Był to rok podsumowań stuletniej współpracy na różnych płaszczynach między dwoma krajami. W owe podsumowania wpisywała się także konferencja pt. *100 lat relacji dyplomatycznych między Polską a Bułgarią*, którą w dniach 6–7.12.2018 zorganizował Uniwersytet Warszawski¹. Uczestnicy tej konferencji wielokrotnie podkreślali potrzebę tworzenia dla celów dydaktycznych i tłumaczeniowych najnowszej generacji słowników dwujęzycznych: zarówno tradycyjnych, jak i elektronicznych – narzędzi, które usprawniłyby rozwój bułgaro-polskich stosunków kulturalnych, naukowych, politycznych i gospodarczych.

Odpowiedzią na tę potrzebę jest najnowszy projekt leksykograficzny bułgaro-polskiego zespołu naukowego w składzie: Diana Blagoeva i Svetla Koeva (z Instytutu Języka Bułgarskiego BAN), Maciej Jaskot (z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej) i Wojciech Sosnowski (z Instytutu Slawistyki PAN). Projekt, nad którym pracę rozpoczęto w roku 2018, ma na celu stworzenie *Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*² – pierwszego w leksykografii słowiańskiej dzieła konfrontującego frazeologię języka bułgarskiego i polskiego oraz prezentującego aktualny stan zasobów frazeologicznych obu języków.

Celem artykułu jest przedstawienie podstawowych założeń koncepcji i metodologii układania *Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*. Skupimy się głównie na kwestiach dotyczących teoretycznych podstaw badania, problemu ekwiwalencji międzyjęzykowej, zasad wyboru i weryfikacji prezentowanego materiału frazeologicznego oraz metodologii przedstawienia informacji leksykograficznej w *Leksykonie*.

2. Stan badań

Słowniki jednojęzyczne, dwujęzyczne i wielojęzyczne – zarówno papierowe, jak i elektroniczne – dalej pozostają podstawowym źródłem informacji o semantyce, pragmatyce oraz etymologii poszczególnych jednostek frazeologicznych. Aby poznać stan współczesnej konfrontacji frazeologii polskiej i bułgarskiej przeanalizowaliśmy pod kątem zawartości i ekwiwalencji jednostek frazeologicznych kilka najnowszych słowników dwujęzycznych i wielojęzycznych, takich jak: *Współczesny słownik bułgarsko-polski* (Satoła-Staškowiak, Koseska-Toszewa 2014), *Bułgarsko-polski słownik leksyki potocznej* (Sotirov, Mostowska, Mokrzycka 2011–2013), *Leksykon odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim* (Sosnowski, Koseska-Toszewa, Kisiel 2016), oraz trzy dwudziestowieczne dzieła dwujęzyczne: *Podręczny słownik bułgarsko-polski z suplementem* (Sławski 1987)³, *Podręczny słownik polsko-bułgarski z suplementem* (Radewa

---

¹ Sprawozdanie z konferencji przedstawia praca Genev-Puhaleva 2018.

² Opublikowanie *Leksykonu* zaplanowano na 2020 r.

³ Pierwsze wydanie słownika ukazało się w 1963 r.

1988)⁴, a także *Polskie i bułgarskie związki frazeologiczne* (Maldżieva, Wójtowicz 1994). Celem kwerendy bibliotecznej było zapoznanie się z kryteriami doboru jednostek leksykalnych, sposobem słownikowego opisu frazeologii oraz zestawienia ekwiwalentów.

W wydanych w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku słownikach autorstwa Sabiny Radewej i Franciszka Sławskiego jednostki frazeologiczne są potraktowane bardzo wybiórczo. Pojedyncze związki frazeologiczne są wprowadzone przy hasłach w charakterze ilustracji użycia słowa hasłowego (razem z połączeniami swobodnymi: np. *лисича дупка / lisia nora, проливен дъжд / ulewny deszcz*; związkami łączliwymi: np. *popelnić błąd / правя грешка; cieszyć się autorytetem / ползвам се с авторитет*; połączeniami terminologicznymi: np. *висока печ / wysoki (wielki) piec (hutniczy)*; przysłowiami i porzekadłami: np. *парен каша духа / kto się raz sparzy, na zimne dmucha*). W słownikach tych można odnaleźć nieliczne aktywnie używane obecnie frazeologizmy. Takie są np. polskie jednostki frazeologiczne *brać na swoje barki / вземам на (върху) себе си; bająnskie sumy / баснословни суми; nie owijać w bawełnę⁵ / говоря направо, без заобикалки; bazgrać jak kura razurem / драця, пиша разкривено; zbijać bąki / хайлазувам; bąkać pod nosem / мърморя под носа си; zaszć z innej beczki / сменям темата на разговор* – a także bułgarskie zwroty *кривя си душата / nie mówię prawdy; изравнявам със земята / zrównywać z ziemią; влизам някому под кожата / wodzić kogoś za nos; избивам си нещо от главата / wybijać sobie coś z głowy*. Znaczna część prezentowanych frazeologizmów nie jest już używana we współczesnym języku polskim (*dobry z niego ananas⁶ / голям шмекер; dostać arbuza⁷ / отказват ми, получавам отказ; wsypać komuś baty⁸ / набия някого; trzymać berło w rękach⁹ / държа властта в ръцете си*) albo bułgarskim (*момиче под коритото / dziewczyna mająca starszą niezamężną siostrę lub starszego niezamężnego brata; роднини по бялата кобила / dziesiąta woda po kisielu; пуснал червената кобила / puścił czerwonego kura; на край време / w ostatniej chwili*).

*Współczesny słownik bułgarsko-polski*¹⁰ zawiera ponad 70 jednostek frazeologicznych aktywnych we współczesnych językach bułgarskim i polskim, gdyż autorki założyły, że nie będą włączać leksyki archaicznej i dialektalnej, a priorytetem stało się przedstawienie najnowszego słownictwa. W związku z tym w charakterze ilustracji do haseł występuje cały szereg aktywnych frazeologizmów: *витая в облаците / bujać w obłokach; nie dorastać do pięć; имам дълги ръце /*

⁴ Pierwsze wydanie słownika ukazało się w 1961 r.

⁵ Współczesna forma to *nie owijać w bawełnę*. [przypr. autorów]

⁶ Na potrzeby tej pracy przebadano 100 respondentów polskich. Z podsumowania ankiety wyszło, że dany frazeologizm znają tylko w postaci *niezły z niego ananas*, ale jednostkę zaliczono do archaicznych.

⁷ Współcześni respondenci nie znali znaczenia tej jednostki.

⁸ Respondenci zaznaczyli, że znają tę jednostkę w postaci *spuścić baty*.

⁹ Jednostka nie jest znana współczesnym użytkownikom języka polskiego.

¹⁰ Słownik jest pomyślany jako dzieło czterotomowe. Do tej pory ukazał się tylko tom pierwszy.

mieć długie ręce; хлопа му едната дъска / brak komuś piątej klepki; от край до край / od deski do deski; от главата до петите / od stóp do głów; говоря на вятъра / rzucać słowa na wiatr. Wśród zaprezentowanych jednostek frazeologicznych odnajdujemy w słowniku również relatywnie nowe jednostki frazeologiczne np. neologizmy *глобалното село / globalna wioska*.

Największą liczbę współcześnie aktywnych frazeologizmów odnajdujemy w *Българско-полским словнику лексыки поточней*. Założeniem tego słownika było podawanie odpowiedników w postaci leksemów lub wyrażen bliskoznacznych, ale stylistycznie alternatywnych. Autorzy zdecydowali się na wykorzystanie jednostek frazeologicznych jako ekwiwalentów zarówno do pojedynczych leksemów (*баданарка – 2. podlizywanie się, przypodchlebianie się, wazelina, wata na uszy; баданаркам – podlizywać się, kadzić, nadskakiwać, wchodzić bez mydła komuś, umizgiwać się do kogoś; бъзикам се – ciągnąć lacha / stroić sobie żarty / robić sobie jaja, jak i do wyrażen: абдал – правя се на абдал – robić z siebie durnia / strugać wariata / rżnąć głupa; правя на балама – robić durnia (z kogoś), robić kogoś w konia / w bambuko / w balona, wpuszczać kogoś w maliny, nabijać kogoś w butelkę; ниско бръсна – walić z grubej rury / prosto z mostu*. Zaletą tego słownika jest prezentowanie w hasłach ciągów synonimicznych jednostek frazeologicznych.

W *Лексыконие odpowiedności семантичных в języку полским, българским і росыјским* przy wybranych hasłach obok już dawno zakorzenionych i dalej aktywnych w polszczyźnie jednostek frazeologicznych (takich jak *chrzest bojowy, lać wodę, drugie dno, druga strona medalu, wyszło szydło z worka, gwóźdź programu, goły jak święty turecki / jak Pan Bóg stworzył, z górki na pazurki, nie dać złamanego grosza, wyrzucać pieniądze w błoto, sprzedać duszę diabłu, ledwo / ledwie wiążać koniec z końcem, wybadać grunt, na neutralnym gruncie*) weszły też jednostki nowsze i aktywne w języku współczesnym neutralnym stylistycznie i potocznym: *a nuż (widelec), mieć forsę jak lodu, wpakować się w bagno, mieszkać na waleta, nadźwigać się jak wielbłąd, zrobić wjazd na chatę, wyschnąć na wiór, nie śmierdzić groszem*. Cześć aktualnej frazeologii bułgarskiej również jest zaprezentowana w *Лексыконие*, chociaż nie tak szeroko: np. *с болка на сърцето, хвърлям поглед, (мънкам нещо) под носа си, лов на вещици, вися на врата на някого*. Związki frazeologiczne są przytaczane przy hasłach w charakterze ilustracji poszczególnych znaczeń. Przedstawienie semantyki frazeologizmów oraz ich ekwiwalentów w języku docelowym nie było zadaniem autorów.

Oprócz posiłkowania się współczesnymi opracowaniami leksykograficznymi należało sięgnąć również do materiału z książki pt. *Polskie i bułgarskie związki frazeologiczne*. Autorki tego opracowania założyły, że zaprezentują identyczne lub prawie identyczne pod względem formy i znaczenia związki frazeologiczne w obu językach. Ponadto jednostki w tym opracowaniu mają tę samą wartość stylistyczną. Poza frazeologią ogólną autorki włączyły do omawianej pracy także jednostki aktywne w okresie tworzenia słownika. Wydaje się jednak, że niektóre z nich (jak *człowiek interesu / човек на бизнеса*) trudno uznać za frazeologizmy. Zestawienie tej publikacji z lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku z najnowszymi opracowaniami leksykograficznymi pokazało, jak wiele nowych jednostek pojawiło się przez ostatnie 30 lat w obu językach i jak ważny jest powrót do konfrontacji językowej bułgarskiej i polskiej frazeologii.

W ciągu ostatnich dziesięcioleci w slawistyce zauważalny jest wzrost zainteresowania frazeologią w różnych aspektach – szczególnie lingwokulturowym. Jednak mimo powstania wielu opracowań teoretycznych i leksykograficznych języków słowiańskich wciąż niewystarczająco przebadana jest frazeologia bułgarska i polska w aspekcie porównawczym. Dotychczas problematyką tą zajmowali się nieliczni badacze. Niektóre kwestie konfrontacji językowej bułgarskiej i polskiej frazeologii poruszano w różnym czasie w pojedynczych publikacjach Saby Radewej i Jerzego Majchrowskiego (Radeva, Majchrowski 1979), Anny Dolińskiej (Dolińska 1988), Sneżyny Karagyozonej (Karagyozoneva 2004), Dilyany Denczewej (Denczeva 2013), Ginoewy Owczarowej (Ovcharova 2017). W ostatnich latach bardziej dogłębnie tą problematyką zajmowały się Katarzyna Popowa (Popova 1998), Stanka Bonowa (Bonova 2009), Iliana Genew-Puhalewa (Puhaleva 2003) oraz Elżbieta Michow (2013, 2014). Pierwsze próby konfrontacji najnowszego frazeologicznego materiału bułgarsko-polskiego zostały przedstawione w pracach D. Blagoewej, W. Sosnowskiego, S. Kolkovskiej (Blagoeva, Sosnowski, Kolkovska 2018) oraz W. Sosnowskiego, D. Blagoewej, R. Tymoshuka (Sosnowski, Blagoeva, Tymoshuk 2018). Systematyzacja aktualnego materiału frazeologicznego w formie słownikowej może dać impuls do prowadzenia dalszych, bardziej obszernych i dogłębnych badań teoretycznych w zakresie opisu porównawczego frazeologii obu języków.

3. Podstawowe założenia koncepcji „Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej“

3.1. Ogólna charakterystyka pracy

Planowany *Leksykon aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* będzie zawierać ponad 1000 jednostek frazeologicznych używanych aktywnie we współczesnych językach polskim i bułgarskim. Za aktywny frazeologizm uważamy taki, który jest często używany w języku współczesnym przez rodzimych użytkowników języka w wariacie mówionym lub pisanym języka i jest rozumiany przez innych użytkowników (tj. rodzimi użytkownicy są w stanie oddać to wyrażenie innymi słowami). Zaletą obecnie układanego *Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* jest to, że poza frazeologią ogólną znajdują się w nim też wybrane (szerzej rozpowszechnione) neologizmy frazeologiczne¹¹ oraz aktywne w języku współczesnym kulturemy frazeologiczne¹², które częstokroć nie posiadają pełnej

---

¹¹ Za neologizmy uważamy jednostki frazeologiczne, które powstały w języku w ostatnich trzech dekadach (w okresie po transformacji ustrojowej w Bułgarii i Polsce). Więcej o pojęciu neologizmu frazeologicznego zob. w pracy Blagoeva, Sosnowski, Kolkovska 2018.

¹² Termin *kulturemy* rozumiemy jako: „ważne dla samoidentyfikacji jakiejś społeczności słowa-kucze, charakteryzujące zarówno jej stosunek do tradycji, jak i radzenie sobie z czasem terażniejszym, aktualne przeżywanie świata“ (Nagórko, Burkhardt, Łaziński 2004). W naszych badaniach rozszerzamy zakres tego pojęcia do sfery słownictwa frazeologicznego, które, jak wiadomo, jest mocno związane z historią i kulturą określonej społeczności. W językoznawstwie bułgarskim różne podejścia do interpretacji terminu

odpowiedności, dlatego że odzwierciedlają kulturę danego narodu i jego językowy obraz świata. Dzięki temu rozwiązaniu *Leksykon* wpisuje się w nurt szeroko zakrojonych we współczesnej leksykografii prac o charakterze lingwokulturowym.

3.2. Definiowanie pojęcia frazeologizmu

Współczesne językoznawstwo, mimo wieloletnich tradycji badań nad słownictwem frazeologicznym w różnych językach, nie doczekało się jasnego sformułowania definicji frazeologizmu. Wiadomo, że stanowi on ogniwo pośrednie między wyrazem (jednostka poziomu leksykalno-semantycznego) a połączeniem wyrazowym (jednostką poziomu syntaktycznego). Tradycyjnie frazeologię dzieli się na frazeologię w wąskim i szerokim znaczeniu¹³. Pierwsza z nich bada idiomy i związki idiomatyczne¹⁴ (w szerszym rozumieniu czasami także przysłowia, powiedzenia, porzekadła), a druga – frazy różnych typów strukturalnych i o różnym stopniu stałości, pełniące rozmaite funkcje semiotyczne. W polskim językoznawstwie to drugie podejście stosowane jest przez Wojciecha Chlebde i innych badaczy. Oni do zakresu tzw. frazeologii nadawcy (frazematyki), „która za punkt wyjścia przyjmuje człowieka mówiącego“, odnoszą wszystkie bez wyjątku jednostki, charakterystyczne dla mowy potocznej i mieszczące się w obrębie pojęcia frazemu, tzn. formy językowej, „której mówiący regularnie używają do zwerbalizowania tego, co w danej chwili chcą powiedzieć, która więc w określonej sytuacji jest zwyczajowo reprodukowana dla wyrażenia danej wiązki sensów“ (Chlebda 2009). W tym rozumieniu frazem obejmuje wszelkiego rodzaju struktury (np. frazeologizmy, przysłowia, wywieszki, tytuły, slogany). Wyłącznym kryterium łączącym tak różne zjawiska w jedną grupę jest ich odtwarzalność w określonych sytuacjach, czyli reprodukowanie z pamięci nadawcy dla nazwania pewnego zespołu treści (Chlebda 1993). Na potrzeby dwujęzycznej frazeografii takie podejście jest za szerokie.

Na podstawie obszernej literatury tematu można przyjąć założenie, że do związków frazeologicznych zalicza się stałe jednostki wieloskładnikowe (składające się przynajmniej z dwóch słów), które charakteryzują się zespoleniem znaczeniowym i odtwarzalnością (inaczej nazywaną reprodukowalnością). Za punkt wyjścia w naszych badaniach przyjęliśmy więc **pojęcie frazeologizmu jako znaczeniowo niepodzielnej, stosunkowo stabilnej jednostki, wyrażającej całościowe, szczególne znaczenia, które nie są sumą znaczeń komponentów wyrażenia, i odtwarzanej w mowie jako gotowa konfiguracja leksykalna**. Jest to zatem ogniwo pośrednie między wąskim a szerokim znaczeniem frazeologii, jednak naszym

---

kulturem przedstawia w serii publikacji Rumyana Petrowa. Badaczka ta określa istotę kulturową ogólnie jako jedność kulturowej treści i oceny wyrażanej przez określoną jednostkę językową albo tekstową (Petrova 2007, 15).

¹³ W literaturze slawistycznej kwestia ta jest poruszana wielokrotnie, więc tu nie będziemy wchodzić głębiej w problematykę.

¹⁴ W bułgarskiej literaturze językoznawczej idiomy (tzn. niemotywowane jednostki frazeologiczne) i związki idiomatyczne (tzn. motywowane jednostki frazeologiczne) oznaczane są odpowiednio terminami *фразеологични сраствания* oraz *фразеологични единства* (Kaldieva-Zaharieva 2013, 27).

zdaniem najwygodniejsze do zbudowania dwujęzycznego słownika frazeologicznego. Jednostki frazeologiczne pośród innych typów związków wyrazowych wyróżniają się swoją złożoną semantyką i w dużej mierze odzwierciedlają językowy obraz świata poszczególnych narodów, dlatego głównym problemem podczas układania słownika takiego typu jest dobór adekwatnych odpowiedników w języku docelowym z uwzględnieniem rozróżnienia obrazów świata przedstawionych w odpowiednich systemach językowych.

Z powyższej roboczej definicji wynika, że jednostki frazeologiczne można opracować tylko wychodząc od semantyki, gdyż w każdym z języków frazeologizmy rozwijają się samodzielnie. Punktem wyjścia w *Leksykonie* jest zatem dla autorów semantyka, a dokładniej mówiąc wypracowane przez nas uniwersalne modele definicyjne do semantycznej interpretacji jednostek frazeologicznych w obu językach. Za niedopuszczalne uważamy dobieranie jednostek na zasadzie forma-forma, gdyż prowadzi to do poważnych błędów metodologicznych.

Jeśli przyjmujemy, że jednostka frazeologiczna w planie treści zmierza w kierunku słowa, to przy konfrontacji dwóch lub większej liczby języków można zastosować do opisu jednostki frazeologicznych uniwersalne modele definicyjne. Taka forma opisu została przyjęta we wspomnianym wyżej *Leksykonie odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim* i dzięki niej można było zestawzić wielojęzyczny materiał.

Przegląd licznych prac poświęconych frazeologii języka bułgarskiego i polskiego¹⁵ pomaga stwierdzić, że wyznaczenie granicy między frazeologizmem i niefrazeologizmem jest skomplikowane. Częstokroć w konfrontacji językowej bardzo trudno zdecydować się, czy daną jednostkę należy uznać za frazeologizm, gdyż nie wiadomo, jakie kryterium zastosować: zgodne z tradycją językoznawczą pierwszego czy drugiego języka. Podejścia w różnych narodowych tradycjach językoznawczych różnią się znacznie¹⁶. Dla przykładu w *Wielkim słowniku języka polskiego*¹⁷ do frazeologizmów zalicza się również takie jednostki jak: *nóż fiński*, *kombinacja norweska*, *barszcz ukraiński* czy *chłodnik litewski*. W bułgarskiej tradycji językoznawczej zwroty typu *фински нож*, *момина сълза*, *бяла мечка*, *кислородна вода* traktowane są inaczej: jako jednostki o charakterze nominacyjnym (terminologicznym), w związku z czym w *Słowniku języka bułgarskiego*¹⁸ one są opisywane oddzielnie od frazeologii sensu stricto.

Po przeanalizowaniu zebranego do *Leksykonu* materiału doszliśmy do wniosku, że znajdują się w nim:

a) stałe połączenia wyrazowe, znaczenie których nie jest sumą znaczeń członów składowych typu *mieć duszę na ramieniu*, *kopnąć w kalendarz*, *podłożyć (komuś) świnię*, *szara myszka*, *cyrk na kółkach*, *figa z makiem*; *хвърлям си думите на*

¹⁵ Por. np. bibliografię zebraną w następujących pracach: Bąba 1998; Bąba 2003; Bąba 2008; Krumova-Tsvetkova 2011.

¹⁶ Wyniki badań nad frazeologią różnych języków są zaprezentowane np. w publikacji z EUROPHRAS 2015: <http://www.tradulex.com/varia/Europhras2015.pdf> [data dostępu: 26.01.2019].

¹⁷ <http://wsjp.pl/index.php?pwh=0> [data dostępu: 26.01.2019].

¹⁸ <http://ibl.bas.bg/rbe/> [data dostępu: 26.01.2019].

вятъра, напълва ми се душата, не мога да се побера в кожата си, налягам си парцалите, важна клечка.

b) utrwalone połączenia wyrazowe o swoistym obrazowym znaczeniu, zawierające komponent w znaczeniu dosłownym¹⁹ typu *słomiany zapal, sytuacja podbramkowa, wilczy głód; мечешка услуга, висок гост, кучешко време*.

c) utrwalone porównania typu *głupi jak but z lewej nogi, lać jak z cebra, jak grzyby po deszczu, jasne jak słońce; слаб като клечка, вали като из ведро, като гъби след дъжд*.

3.3. Sposób eksplikacji semantyki jednostek frazeologicznych w „Leksykonie aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej“

W *Leksykonie aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* zastosowano opracowaną na potrzeby wspomnianego *Leksykonu aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej* metodę definicyjną jednostek frazeologicznych opierającą się na tzw. uniwersalnych modelach definicyjnych. Przyjęcie takiego rozwiązania umożliwiło opracowanie bułgarskich definicji jednostek frazeologicznych, będących analogami definicji w języku polskim. Dopiero po opracowaniu definicji bułgarskiej, przyporządkowano jej najbliższą semantycznie jednostkę frazeologiczną w języku bułgarskim, a gdy nie było to możliwe – posłużono się ekwiwalentem opisowym. Jak podkreśliliśmy wyżej, jednym z założeń metodologicznych *Leksykonu* jest opisanie jednostki frazeologicznej od treści do formy, gdyż zastosowanie odwrotnego porządku (od formy do treści) autorzy uznają za potencjalnie mylące i stwarzające warunki do wystąpienia zjawisk fałszywej frazeologicznej ekwiwalencji międzyjęzykowej oraz innych błędnych zestawień wynikających z zaburzeń semantyki. Trzecim krokiem opisu jednostki frazeologicznej było przedstawienie przykładu użycia danej jednostki, służącego za najlepszą ilustrację jej uzusu z zachowaniem pragmatyczno-stylistycznej specyfiki danego wyrażenia.

Wyodrębniono następujące modele definicyjne:

‘*wtedy, gdy*’ / ‘*тогава, когато*’:

<p>lać wodę</p> <p>‘wtedy, gdy ktoś mówi lub pisze dużo i nie podaje konkretów’</p> <p><i>Na każdym zebraniu przez pół godziny leje wodę, zanim przejdzie do odczytania sprawozdania.</i></p>	<p>разтягам локуми разг.</p> <p>‘тогава, когато някой говори или пише многословно, без да каже нещо по същество’</p> <p><i>Изобщо не съм чел за изпита, пак ще трябва да разтягам локуми пред професора.</i></p>
--	---

¹⁹ Sens tych połączeń „mieści się w zakresie znaczeniowym wyrazu dominującego semantycznie, jakkolwiek całe połączenie jest nieregularnie znaczeniowo“ (Lewicki, Pajdzińska 2001, 319). Cytowani autorzy oznaczają tego typu połączenia terminem *frazemy*.

‘o kimś, kto’ / ‘за някого, който’:

<p>kuty na cztery nogi</p> <p>‘o kimś, kto jest bardzo sprytny, doświadczony’</p> <p><i>Nie martw się o Janusza! Jest kuty na cztery nogi.</i></p>	<p>от стара коза яре</p> <p>‘за някого, който е много хитър, опитен’</p> <p><i>Не се безпокой за него, той е от стара коза яре, ще се измъкне невредим и от тази заплетена ситуация.</i></p>
---	---

‘o czymś, co’ / ‘за нещо, което’:

<p>gwóźdź do trumny</p> <p>‘o czymś, co pogarsza sytuację i przypieczętowanie porażkę’</p> <p><i>Firma stała na skraju bankructwa i kolejne nałożone na nią podatki były tylko gwoździem do trumny.</i></p>	<p>пирон в ковчега</p> <p>‘за нещо, което влошава ситуацията и окончателно води до неуспех’</p> <p><i>Вдигането на данъчните ставки беше последният пирон в ковчега на дребните производители, които масово започнаха да обявяват фалит.</i></p>
--	---

‘o kimś (o czymś), kto (co)’ / ‘за някого (нещо), който (което):

<p>chudy jak patyk / szczapa</p> <p>‘o kimś, kto jest bardzo szczupły’</p> <p><i>W szkole był chudy jak patyk, a na studiach przytył ponad 25 kilogramów.</i></p>	<p>слаб като клечка / вейка / щека</p> <p>‘за някого, който е много слаб’</p> <p><i>Уж се храни нормално, а продължава да е слаба като клечка.</i></p>
--	---

‘o takim (...), który’ / ‘за такъв (...), какъвто (който):

<p>ironia losu</p> <p>‘o takim obrocie wydarzeń, który jest nieoczekiwany, zaskakujący’</p> <p><i>Nigdy nie lubił Azji, a dostał nominację na ambasadora w Bangkoku. Co za ironia losu!</i></p>	<p>ирония на съдбата</p> <p>‘за такъв обрат на събитията, който е неочакван, изненадващ’</p> <p><i>Някога постъпих толкова нечестно с този човек, а сега бъдещето ми зависи от него. Каква ирония на съдбата!</i></p>
--	--

3.4. Problem ekwiwalencji międzyjęzykowej jednostek frazeologicznych

Pojęcie ekwiwalencji jest jednym z najbardziej istotnych w badaniach dotyczących konfrontacji językowej. Mimo tego do dzisiaj nie doczekało się ono zadowolającej definicji, z pewnością ze względu na swoją skomplikowaną naturę. Przemysław Wiatrowski (2015, 72) zwraca uwagę na złożony i dyskusyjny charakter tego zjawiska. Z kolei Wojciech Chlebda (2011, 22, 27) wyodrębnia ze względu na typ wykładników relacji równoważności ekwiwalencję tekstową, zachodzącą między przekładem wypowiedzi i jej oryginałem, oraz ekwiwalencję słownikową (in. systemową), która łączy jednostkę języka wyjściowego (transland) i jednostkę języka docelowego (translat). Zbieżną koncepcję prezentuje Dmitrij Dobrovol'skij (2011), wydzielając ekwiwalencję przekładową i ekwiwalencję systemową. Ta ostatnia ma istotne znaczenie dla leksykografii dwu- czy wielojęzycznej (Szerszunowicz, Vidović Bolt 2014, 201). Akceptowaną przez wielu badaczy stratyfikację uwzględniającą wyłącznie proces translacji frazeologizmów (idiomów) skonstruowała Rosemarie Gläser (1984; 1986). Jej ujęcie obejmuje cztery stopnie ekwiwalencji między idiomami w językach źródłowym i docelowym. Chodzi o ekwiwalencję całkowitą (absolutną, pełną), częściową, o brak ekwiwalencji oraz o ekwiwalencję pozorną (fałszywi przyjaciele tłumacza). Joanna Szerszunowicz wymienia dodatkową ekwiwalencję paralelną. Przez paralelizmy frazeologiczne rozumie występujące w dwóch lub większej liczbie języków „związki frazeologiczne, w których pokrywa się zarówno model logiczno-semiotyczny, jak i metaforyczna forma realizacji” (Szerszunowicz 2004, 207).

Własną koncepcję podziału ekwiwalentów słownikowych (systemowych) przedstawił wspomniany już Wojciech Chlebda. Autor pisze o czterech typach odpowiedników i podkreśla, że każdy typ utworzony jest z kolei przez szereg podtypów rozkładających na swojej osi ekwiwalenty mniej i bardziej adekwatne – innymi słowy, grupy ekwiwalentów tworzących poszczególne podtypy i typy przechodzą jedne w drugie bez wyraźnych granic między nimi (Chlebda 2011, 38).

Do omawianych rodzajów ekwiwalentów należą:

1) ekwiwalenty pełne (in. adekwatne)²⁰ – jednostka języka B jest równoważna wobec jednostki języka A głównie pod względem znaczenia i obrazowości (ponadto pod względem parametrów pragmatycznych, stylowych, nierzadko również gramatycznych);

---

²⁰ Niektórzy badacze zwracają uwagę na to, że o zupełnej równoważności frazeologicznych ekwiwalentów międzyjęzykowych trudno mówić. Joanna Szerszunowicz podkreśla, że istnienie relacji absolutnej ekwiwalencji „należałoby właściwie traktować jako idealny stan równowagi między dwoma frazeologizmami, który jest niemożliwy do osiągnięcia w praktyce, ponieważ trzeba założyć, że w wieloaspektowej analizie wystąpią subtelne różnice” (Szerszunowicz 2009, 326). Różnice te mogą dotyczyć semantyki, konotacji, wariantywności, frekwencyjności itd. jednostki frazeologicznej języka wyjściowego i jej odpowiednika w języku docelowym. W związku z tym wspomniana autorka uważa za stosowne zastąpienie terminu *ekwiwalenty pełne (absolutne)* terminem *quasi-ekwiwalenty*.

walnąć pięścią w stół	удрям / ударя с юмрук по масата
‘wtedy, gdy ktoś chce pokazać, kto rządzi’	‘тогава, когато някой иска да покаже, че той е главният’
<i>W końcu ktoś będzie musiał walnąć pięścią w stół i przeorganizować pracę zespołu.</i>	<i>Трябваше да ударя с юмрук по масата, за да се съгласят най-накрая да удължат срока на проекта.</i>

2) ekwiwalenty funkcjonalne – jednostka języka B jest ekwiwalentna wobec jednostki języka A przede wszystkim pod względem sensu i pełnionej funkcji pragmatycznej (mogą tutaj wystąpić różnice w zakresie obrazowości zestawianych jednostek oraz odmienności formalne);

данъчна секира	gilotyna podatkowa
‘тогава, когато размерът на данъците е много висок’	‘wtedy, gdy obciążenia podatkowe są bardzo wysokie’
<i>Данъчната секира отново удари бизнеса и доста предприемачи фалираха.</i>	<i>Przy tej nowej ustawie nikt nie będzie mógł uciec przed gilotyną podatkową.</i>

podłożyć / podkładać (komuś) świnię kol.	подлагам / слагам / подложа / сложа динена кора (на някого)
‘wtedy, gdy ktoś działa podstępnie i umyślnie robi coś nieprzyjemnego dla kogoś’	‘тогава, когато някой действа с измама и попречва на някого в нещо’
<i>Koleżanka z pracy podłożyła mu świnię i pod koniec roku nie dostał premii.</i>	<i>Бяха му обещали да го назначат, но някой му подложи динена кора и избраха друг кандидат.</i>

3) ekwiwalenty zachwiane – jednostka języka B jest ekwiwalentna wobec jednostki języka A tylko częściowo pod względem struktury semantycznej (co wiąże się na ogół z różnicami pragmatycznymi między obiema jednostkami);

widać czyjąś rękę (w czymś)	имаам пръст (в нещо)
‘wtedy, gdy ktoś się zaangażował w zrobienie czegoś’	‘тогава, когато някой е замесен в извършването на нещо, обикн. лошо, престъпно’
<i>W tym doktoracie widać rękę profesora Nowaka.</i>	<i>В ограбването на склада вероятно имат пръст и вътрешни лица.</i>

4) ekwiwalenty zerowe – nie istnieje w języku B gotowy sposób werbalizowania pojęcia, sądu, intencji, emocji itp., do których odnosi się jednostka w języku A (Chlebda 2011, 38–39). W wypadku odpowiedników zerowych autorzy *Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* zastosowali technikę opisową, tj. odwołali się do opisu danej jednostki frazeologicznej środkami drugiego języka, np.

<p>niedzielny kierowca</p> <p>‘o takim kierowcy, który jest niedoświadczony i rzadko prowadzi samochód’</p> <p><i>Lepiej z nim nie jeździć – jest niedzielnym kierowcą.</i></p>	<p>млад шофьор описателен еквивалент</p> <p>‘за такъв шофьор, който е неопитен и рядко сяда зад волана’</p>
--	---

Ekwiwalenty zerowe, czyli odpowiedniki niefrazeologiczne, nazwane w *Leksykonie* ekwiwalentami opisowymi, stanowią ciekawą grupę w perspektywie kontrastywnej. Menachem Dagut (1981) zwraca uwagę na istnienie dwóch grup takich jednostek. W pierwszej grupie znajdują się związki frazeologiczne, których znaczenie nie jest wyrażane za pomocą frazeologizmu w języku docelowym, ale jest znane i zrozumiałe dla użytkowników tego języka. Mowa tu np. o takich polskich jednostkach frazeologicznych, *jak pozjadać / zjeść wszystkie rozumy* ‘wtedy, gdy ktoś jest przemądrzały i myśli, że wie wszystko’ czy *sto lat za Murzynami* ‘wtedy, gdy ktoś (coś) jest zacofany(-e)’, które nie mają odpowiedników frazeologicznych w języku bułgarskim. Do drugiej grupy ekwiwalentów zerowych, czyli luk frazeologicznych, należą jednostki, które nie tylko w języku docelowym nie będą wyrażane za pomocą frazeologizmu, ale których zidiomatyzowane znaczenie w języku wyjściowym nie funkcjonuje w uniwersum pojęciowym użytkowników języka docelowego. Chodzi przede wszystkim o jednostki frazeologiczne uwarunkowane kulturowo (Nedkova 2011). Tradycyjnie do takich jednostek zaliczane są frazeologizmy z komponentami leksykalnymi nawiązującymi do tradycji i historii danej społeczności (np. *krakowskim targiem, wyjść jak Zabłocki na mydle; като Марко на Косово поле, на Връбница в сряда, Гюро Михайлов, като царче Симеончо преди Девети*), zawierające komponent leksykalny powiązany z daną tradycją kulinarną (*narobić bigosu, jak pączek w maśle; на баницата мекото, направям на пестил / настърма / нима*) bądź tworzące nierozzerwalną całość, w których desemantyzacja elementów składowych osiągnęła najwyższy stopień, sprawiając, że dana jednostka funkcjonuje jak kulturowe frazeologiczne, o którym wspomnieliśmy wyżej. Pojęcie to wymaga dodatkowego wyjaśnienia. Analizując jednostkę *gest Kozakiewicza* w perspektywie międzyjęzykowej, Joanna Szerszunowicz zwraca uwagę, że „konotacje przywoływane przez jednostkę *gest Kozakiewicza* sprawiają, że w perspektywie międzyjęzykowej ma ona charakter lakunarny w sferze konotacyjnej” (Szerszunowicz 2004, 211).

Kluczem do zrozumienia pojęcia kulturowego frazeologicznego jest właśnie charakter lakunarny danej jednostki w sferze konotacyjnej, który uwidacznia się podczas badań kontrastywnych. Pełne zrozumienie kulturowego frazeologicznego

jest możliwe tylko dzięki odwołaniu się do rzeczywistości pozajęzykowej przy wzięciu pod uwagę pragmatyki danej jednostki, na co wskazują Maciej Jaskot i Yurij Ganoshenko (Jaskot, Ganoshenko 2015, 6):

„Naturalne jest, że podstawowym zadaniem odpowiedniego odzwierciedlenia pragmatyki, z którą mierzy się leksykografia, jest prawidłowe zrozumienie znaku językowego, przełamanie bariery etno-językowej, w oczywisty sposób opierającej się na asymetrii kulturowych etnomenalnych. Oznacza to radzenie sobie z dwoma (lub więcej) językowymi obrazami świata i opanowywanie słownictwa bezekwiwalentnego“. [tłumaczenie własne].

Podczas pracy nad *Leksykonem aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* natrafiono na niektóre jednostki, które są silnie uwarunkowane kulturowo, m. in.:

<p>bulkę przez bibulkę</p> <p>‘o kimś, kto nadmiernie zważa na normy towarzyskie’</p> <p><i>Już więcej nie pójdę z Nowakowskimi na kolację. Zupełnie nie mogę się rozluźnić w ich towarzystwie: są tacy a ę bulkę przez bibulkę.</i></p>	<p>прекалено превзет човек описателен еквивалент</p> <p>‘за някого, който се държи прекалено официално и превзето в обществото’</p>
<p>kielbasa wyborcza</p> <p>‘o takich obietnicach kandydata w wyborach na jakieś stanowisko, które on składa swoim wyborcom, ale one nie mają pokrycia w jego późniejszych działaniach’</p> <p><i>Okazało się, że projekt ustawy o związkach partnerskich był kielbasą wyborczą.</i></p>	<p>лъжливи предизборни обещания описателен еквивалент</p> <p>‘за такива обещания, които участващ в избори кандидат дава на избирателите си, но не изпълнява впоследствие’</p>
<p>на куково лято разг.</p> <p>‘тогава, когато нещо няма да се извърши при никакви обстоятелства’</p> <p><i>Престани да даваш заеми на този човек, не разбра ли, че ще ти върне парите на куково лято.</i></p>	<p>za Chiny ludowe kol.</p> <p>‘wtedy, gdy coś na pewno i w żadnych okolicznościach się nie wydarzy’</p> <p><i>On za Chiny ludowe nie zda tego egzaminu z języka polskiego.</i></p>

Powraca zatem pojęcie ekwiwalencji, tak ważne podczas tłumaczenia jednostek frazeologicznych. Jaskot (2016) zwraca uwagę, że:

„[...] pojęcie ekwiwalencji podczas tłumaczenia kultury (nieodłącznie związanej z językiem), tj. tego „co nas wyróżnia i identyfikuje“ (Durdureanu 2011), staje się istotnym problemem. Jak już wspomnieliśmy, istnieją tysiące kulturowych (zakotwiczonych w kulturze) terminów, z którymi musi sobie poradzić tłumacz. W każdym względzie wyzwaniem dla tłumacza jest próba odtworzenia jednostki frazeologicznej równoważnej z oryginałem w języku źródłowym, chociaż pojęcie ekwiwalencji stosowane wobec jednostek frazeologicznych jest wątpliwe, ponieważ często trudno jest ustalić, czy dana jednostka frazeologiczna użyta jako ekwiwalent (całkowity lub częściowy, jeśli chcemy przyjąć gradację) w języku docelowym może rzeczywiście być uznana za ekwiwalentną“. [tłumaczenie własne].

Podczas polsko-bułgarskich i bułgarsko-polskich badań konfrontatywnych nie można zapomnieć o zjawisku homonimii międzyjęzykowej, na które zwróciło uwagę wielu badaczy (Hucishvili 2010; Jaskot 2013; Sosnowski, Tymoshuk 2017 i in.). W językach słowiańskich, których leksyka jest stosunkowo wzajemnie podobna pod względem formalnym i semantycznym, jednostki zwane ogólnie fałszywymi przyjaciółmi tłumacza²¹ liczone są w dziesiątkach, jeśli nie w setkach. W większości przypadków są to słowa, które mają wspólne korzenie. Sofija Hucishvili (Hucishvili 2010) mówi o „odpowiednościach międzyjęzykowych o charakterze homonimicznym“. Określenie to jest dość szerokie, ale sądzimy, że pozwala zakwalifikować do wspomnianych odpowiedności także jednostki frazeologiczne wykazujące się cechami fałszywych przyjaciół tłumacza.

Katarzyna Wojan (2004, 103–104) zwraca uwagę na to, że porównanie w co najmniej dwóch językach leksemów homonimicznych nie należy do zadań łatwych, przede wszystkim dlatego, że zjawisko homonimii było i jest różnie ujmowane w samych słownikach. Często też słowniki same sobie zaprzeczają, w różny sposób kwalifikując ten sam leksem.

Jeszcze większe wyzwanie dla lingwistów stanowi badanie międzyjęzykowo homonimicznych jednostek frazeologicznych. Ich konfrontacja bowiem jest zadaniem złożonym ze względu na coraz mniejszy (niż w przypadku jednostek leksykalnych) międzyjęzykowy współczynnik regularności forma-znaczenie. Porównywanie systemów frazeologicznych implikuje przede wszystkim badanie korelacji semantycznej. Dlatego też konfrontacja jednostek frazeologicznych, które w badanych językach mają podobną formę, może zaowocować tylko wypisaniem listy frazeologicznych paronimów międzyjęzykowych, lecz nie może być podstawą do rzetelnego opisu kontrastywnego, co sygnalizowaliśmy wcześniej.

---

²¹ Na potrzeby tego artykułu wybraliśmy ogólną definicję jednostki zwanej fałszywym przyjacielem tłumacza, zaprezentowaną przez M. Wandruszkę (1978): „(...) słowa w dwóch lub większej liczbie języków mające bardzo podobną lub taką samą formę, przez co łatwo jest uwierzyć, że mają to samo znaczenie“. [tłumaczenie własne]

Podobnie jak podczas badań kontrastywnych polsko-ukraińskich i ukraińsko-polskich (Jaskot, Sosnowski 2017; Sosnowski, Tymoshuk 2017), badania kontrastywne polsko-bułgarskie zaowocowały wyodrębnieniem jednostek frazeologicznych będących homonimami międzyjęzykowymi: **smazyć się / kisić się / dusić się we własnym sosie** ‘wtedy, gdy ktoś spotyka się ciągle z tymi samymi ludźmi i zajmuje własnymi sprawami’ oraz **варя се в собствен сос** ‘wtedy, gdy ktoś bardzo się martwi, oczekując czegoś’; **alfa i omega** ‘o kimś, kto wie wszystko i uważany jest za autorytet’ oraz **алфа(та) и омега(та)** ‘o czymś, co jest najważniejszą i najistotniejszą częścią czegoś’.

Powyższe przykłady potwierdzają uwagi Aleksandra Kunina na temat niepokrywania się semantycznej struktury frazeologizmu i semantycznej struktury jego wyrazów składowych. Autor pisze, że złożoność semantyki frazeologicznej można wytłumaczyć ujętym w inny sposób charakterem znaczenia frazeologicznego, splotem różnych aspektów; tym, że w skład frazeologizmu wchodzi przynajmniej dwa komponenty wyrazowe oraz złożonością ich struktury, której zakres jest bardzo znaczący i obejmuje zwroty od jednowierzchołkowych do zdań złożonych (Kunin 1996, 134–136).

3.5. Wybór i weryfikacja materiału frazeologicznego

Materiał do *Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* zgromadzono na podstawie przeprowadzonych przez autorów wielomiesięcznych obserwacji nad użyciem związków frazeologicznych we współczesnej komunikacji ustnej i pisemnej. Wypisaliśmy aktywne frazeologizmy bułgarskie i polskie z języka reklam ostatnich lat, tytułów i artykułów prasowych, dialogów współczesnych seriali i filmów fabularnych, współczesnych książek beletrystycznych (zarówno przekładowych) itd. Wybrany materiał został sprawdzony na podstawie istniejących źródeł leksykograficznych (słowników frazeologicznych, opisowych oraz neologicznych)²², korpusów elektronicznych²³ oraz poprzez ankietowanie rodzimych użytkowników języka bułgarskiego i polskiego.

Zastosowanie metod analizy korpusowej jest nowym podejściem w konfrontatywnym opisie frazeologii oraz w dwujęzycznej frazeografii (Filipenko 2008; Dobvol’skij, 2015, 24; Sosnowski 2016; Sosnowski, Blagoeva, Tymoshuk

---

²² *Słownik frazeologiczny PWN* (Warszawa, 2005), *Фразеологичен речник на българския език* (т. 1–2, София, 1975), *Нов фразеологичен речник на българския език* (София, 1994) i in.; *Wielki słownik języka polskiego* (<http://www.wsjp.pl/>, data dostępu: 26.01.2019), *Речник на българския език* (<http://ibl.bas.bg/rbe/>, data dostępu: 26.01.2019); *Słowa, słowa... Czy je znasz?* (Kraków, 2013), *Речник на новите думи и значения в българския език* (София, 2001), *Речник на новите думи в българския език (от края на XX и началото на XXI век)* (София, 2010) i in.

²³ Narodowy Korpus Języka Polskiego (<http://nkjp.pl>, data dostępu: 26.01.2019), Български национален корпус (<http://search.dcl.bas.bg/>, data dostępu: 26.01.2019), korpusy polskie i bułgarskie na platformie Sketch Engine (<https://www.sketchengine.eu/>, data dostępu: 26.01.2019).

2018). Mówiąc o układaniu przekładowych słowników frazeologicznych, D. Dobrovol'skij zwraca uwagę na to, że:

„Zalety zastosowania korpusów polegają nie tylko na dokładniejszej i bardziej przemyślanej egzemplifikacji opisywanych wyrażeń, ale również na dodatkowych możliwościach, których materiał korpusowy dostarcza do układania słownika i budowy hasła słownikowego“ (Dobrovol'skij 2015, 24). [tłumaczenie własne].

W szczególności na podstawie lingwistycznych danych pozyskanych z jedynicznych korpusów można:

- potwierdzić stałość badanego połączenia za pomocą korpusowych narzędzi analizy statystycznej²⁴ (mianowicie testów mierzenia siły współwystępowania słów) (Przepiórkowski et al. 2012, 269–270);
- określić częstotliwość użycia jednostki frazeologicznej;
- przeanalizować konteksty, w których występuje jednostka frazeologiczna, i wyciągnąć wnioski o jej semantyce i ewentualnej wieloznaczności;
- zbadać wariantywność jednostki frazeologicznej;
- ustalić osobliwości walencyjnych jednostki frazeologicznej;
- przeprowadzić obserwacje nad typami tekstów i sferami komunikatywnymi, w których funkcjonuje jednostka frazeologiczna, w celu ustalenia jej stylistycznej wartości;
- znaleźć synonimy oraz antonimy jednostki frazeologicznej (jeżeli takie są);
- wybrać najbardziej typowe przykłady ilustrujące użycie jednostki frazeologicznej.

Dla przykładu, w trakcie pracy nad *Leksykonem aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* dane korpusowe umożliwiły zastosowanie obiektywnych kryteriów przy wyborze podstawowego leksykalnego albo gramatycznego wariantu określonych jednostek frazeologicznych. Ustalono np., że według informacji z Narodowego Korpusu Języka Polskiego we współczesnych polskich tekstach pisanych wariant frazeologizmu *nie kiwnąć palcem* (428 przykładów) występuje ponad 5 razy częściej niż wariant *nie ruszyć palcem* (79 przykładów). W korpusie plTenTen12 (Polish Web 2012 na platformie Sketch Engine) odnajdujemy 2086 kontekstów użycie wariantu z czasownikiem *kiwnąć* (zob. rys. 1) i również znacznie mniej przykładów (655) wariantu z czasownikiem *ruszyć*.

---

²⁴ Funkcja ta jest szczególnie przydatna wówczas, gdy chodzi o nowe albo stosunkowo nowe połączenia w celu udowodnienia ich potencjalnego statusu neologizmów frazeologicznych. Dla przykładu, dane z wyszukiwarki korpusowej PELCRA NKJP potwierdzają nieprzypadkowość nowego połączenia *parcie na szkło* ‘usilne dążenie do pokazywania się w telewizji’ (odnotowanego w pracy Smólkowa 2013, 403). Wartość testu statystycznego chi kwadrat dla tego wyrażenia wynosi 481.529.42.

Details	Left context	KWIC	Right context
261 rpgamer.pl	zek, najchętniej przez zwrócenie ich prosto do ich bezpośredniego dystrybutora. Innymi słowy palcem nie	kiwną	by pomóc ci w odnalezieniu upatżonego przez egzemplarza TFT-Wizard, którego na ich półkach, oczywiście
262 padon.pl	demaskować przez samą UE. Gdyby chcieli ludzi wyfrunąć wszystko by poszło na rynek i ni kiwnąć palcem nie	kiwnął	Życie dalej w spiskowym świecie. Może czekasz aż na pewno nie realizęży. W Ripplian też wierzysz
263 fora.pl	...Poki co jednak zamknęła powieki i czuła jak chłód rozprzestrzenia się po jej ciele. Nie była nawet w stanie	kiwnąc	chochy palcem . Chyba ktoś na jej głowę upuścił kowadło, tak pulsowała ból. Wrócić zasnęła z tego na
264 maczajstrom.pl	wielokrotnie pisał, że A Ty dostaniesz raport z linkami do wpisów, który będziesz mógł dalej wykorzystywać. Nie	kiwniesz	nawet palcem , a Twoja strona posiada setki mocnych linków. Opis: Kalendarzowa występowania polski dachow
265 republika.pl	władzenia w organizowaniu tego typu przedsięwzięć, ale wyobrażam sobie, że - ministerstwo palcem nie	kiwnie	, co najwyżej powiedzą taknie, więc projekt musi mieć organizatora, który powinien posiadać jakąś osobow
266 wyborcza.pl	tną e-mailowo kilka dni. Podobno nawet ktoś stamtąd obejrzał drzewo. I na tym się skończyło. palcem nie	kiwnął	już nikt. Choroba postępowala. Zadzwońlam więc do Wojewódzkiego Konservatora Przyrody się burd? - M
267 jezuci.pl	zdróżniania. Pan Jezus dopomoże. Jeśli zostawisz sprawę zupełnie swojemu biegowi i "nawet palcem nie	kiwniesz	", a proces będzie się toczył, to na pewno jest to coś, co się z tobą dzieje - czysta logika. Jeśli "kowniesz
268 kresy.pl	z na Tymoszenko, - mówi pani Alkwiła. - Miałeś czas, żeby poprawić dobrobyt w parafii, ale palcem nie	kiwnęła	Czemuż teraz dąży do władzy, jak drapeżnik? Kobieta nie wierzy, że Wiktor Janukowycz przyjedzie do Ję
269 kafeteria.pl	o kabłona to JEGO MAMA się mną zapowiada. Dzwońka, przyjechała, gotowała. A mój facet palcem nie	kiwnął	zaby, sprawdź czy wszystko u mnie dobrze bo akurat kupił sobie nową grę i musiał ją "wyprobować". Auto
270 calisia.pl	o typowa komunikał ze specyficzną grupą lokatorów Osobście jak znam życie, miasto Kalisz palcem nie	kiwnie	by coś zrobić by przywrócić świetność temu gmachowi. Tak jak ktoś napisał uciekał tylko z tego gradola, nie
271 fora.pl	o i korzyści z tego powodu. Masz wysztyz respekt i reputację u innych itd. Epocentryk, który palcem nie	kiwnie	aby coś dla kogoś zrobić, sam najwięcej na tym traci. Bo nikt nie ma ochoty aby wchodzić w nim woprącki
272 politykaglobalna.pl	kiwniesz ze dostaniesz uprawnienia jest bardzo niskie. Jak należało się spodziewać, Unia Europejska nie	kiwnęła	nawet palcem w sprawie lamana praw Polaków na Białorusi. Żadnych sankcji nie będzie. Z tym kiwniem i
273 wp.pl	ość sobie pozwolić na podwyżki uopażeń swoich pracownikó. Podniosą ceny swoich produktów i nikt nie	kiwnie	nawet palcem w obronie POSKICH odbiorców. energii, gazu, wody itp. A już teraz wszystkie te produkty m
274 fora.pl	władca się na mnie uważaj! ... No, nie, a mnie nikt nie dał powalicyz - udala naburmuszenia Ryo, która nie	kiwnęła	nawet palcem w kierunku adw. Choć z drugiej strony nie musiała się przynajmniej do końca ujawnić - Zg
275 blog.pl	nylaśmy w tej sprawie do premiera i ministrów udało się obronić. CPD, Teresz Ewa Kopacz, która wtedy nie	kiwnęła	nawet palcem , nie miała odwagi, aby zaprosić (z chęcią przyzwolności) konkurentów politycznych. Mam ni
276 czecho.pl	ny to na poziomie gminy? Wiesz w Czechach, chce wierzyć? W Radnych, w przeciwnym wypadku nie	kiwnęła	był palcem w bucie. Pan Radny Durajczyk przynajmniej pamięta czasły kiedy czeszyli lokalni zamieszkiwa
277 onet.pl	bez pokrycia. Zresztą, nie ma się co dziwić, 500 zł zaliczył to "godziwy" zarobek za nic, można palcem nie	kiwnąc	w zwrócić sprawie i szukać kolejnego (nieawego) klienta albo tylko czekać na niego mając dobrze wypr
278 jzykwojacy.pl	ny? Pieni? Lat temu Pan telefonicznie mi powiedział, że tylko RPO mi może coś pomóc. Nawet palcem nie	kiwnął	Bardzo proszę o ustalenie mi terminu rozmowy - nach Pan weźmie moją sprawę, nach Pan mi pomoże. ;
279 blog-mezczyzny.pl	o jestże. I na tym to się kończy WOMAN. Nic się nie zmienia. A to co zmienił można, to ludzki palcem nie	kiwną	. Ja rozumiem, że edukacja tłumów może coś przynieść. Moja wiara nie jest aż tak wielka. Ja wychodzę W
280 nowykran.pl	warta jeśli ogranicza się wyłącznie do dawania rad. Bardzo często Ci najwięksi "doradcy" sami palcem nie	kiwną	Mam przed oczami takich "zatroskanych", naburmuszonych rodaków, który po katastrofie smoleńskiej rus

Rys. 1. Konkordancje frazeologicznego wariantu *nie kiwnąć palcem* w korpusie plTenTen12

Według danych z korpusu bgTenTen12 (Bulgarian Web 2012 na platformie Sketch Engine) ustalono, że w języku bułgarskim nowy frazeologizm *nenepyrdu v stomaxa* (zob. rys. 2) ma większą frekwencję (79 odnotowań) niż wariant leksykalny *nenepyrdu v korema* (19 odnotowań).

Details	Left context	KWIC	Right context
1 pudriera.bg	чно гледаните него ти. Филмът с него вода до незабавно щастие, а да не споменаваме пърхачите	перхурдите	в stomaxa - Освен това комуникацията с този тип мъжа действа като пърхачна комедия. Филт
2 framar.bg	вила се е страна трълка, която по някъде начин дава по нещ и на двете страни, те са щастливи.	перхурдите	в stomaxa пърхат като изоптавени и всъщност е така, както си трябва. Знаем, че това състояние е п
3 blogspot.cz	ина характеристика), любовта изчезва яко дим. Човекът, който доскоро е предизвикал пърхаче на	перхурдите	в stomaxa ил, започва да предизвиква позиви за похвърляне. Е, да, но благодарение на безогледно
4 bilbe.bg	истинската страст ти няма да продължи дълго "Мисля, че се страхувам само от едно... и това е, че	перхурдите	в stomaxa ще спрат, а ментите ще изчезнат. Всички тези неща, на които толкова много държа, може
5 sibir.bg	и залопче съвместен живот, пълен с грижи за сметите, работата и децата. Когато химната "	перхурдите	в stomaxa " изчезват, за някои няма това е знак да продължат нататък. При някои обаче това усещ
6 framar.bg	ако наследствата гледаните адушата, когато всичко е жуваво и хората са красиви, когато описаното за	перхурдите	в stomaxa не може да даде и най-белга представа за това, което чувстваш. Да се върнем на растеж
7 uleha.bg	и Лина, на твоето място бих разкрила това, което чувстваш към него: чувствата, страстта, усещането	перхурдите	в stomaxa, блянове... и всичко онова, което ти се върти в главата! Но бих се опитала да го про
8 iyubov.bg	равей, много се радваме че си тук на нашата страница! Сигурно ти е познато чувството на пърхачи	перхурдите	в stomaxa когато мислиш или се срещаш с човека на твоите менти или този, когато много обичаш. Т
9 uleha.bg	гък ако по някъде слухачност ги види, те ще им обрънат внимание, но пак като ги види, ми пърхат	перхурдите	в stomaxa и ми омават краката И съм на доста години. Мерси на всички коментари! Разкажи ми и
10 rings.bg	всички мои любими бохем, които са варвали жета в кръта ми... Е, и алкохол, и безсъпни нощи, и	перхурдите	в stomaxa и, и никои и друга драма, наистина, но знам, че на тях дължа големите уроци да обичаш, к
11 beu.bg	тръл път сме се влюбили в него. Всичко това може да накарва да нице ни да се излюготат, да усетим	перхурдите	в stomaxa си и сърцето ни да забие луф! На какво ви прилича това? Да, точно на моментите, в кой
12 edna.bg	знание, при което разумът се стреми към едно, а несъзнателно жадуваме друго. Пърхачното на онзи	перхурдите	в stomaxa, които могат да предизвикат истински очумани в статутаго. Големата промяна в отноше
13 standartnews.com	когато гледате силна любовна история, така и едно яствие може да размение краката и да образува	перхурдите	в stomaxa - защото добрите готвачи филтурват с продукти, идеи, варкуве. У нас това се случва сам
14 news359.bg	аранжии придружени от мили примерии, спонтанните екскурзии на автостоп, погисите цветя или за	перхурдите	в stomaxa ти, които не спират да пърхат, когато си с него. Истината е, че и богатия мъж обичаш н
15 kifa.bg	"страст! Имаш страстно гадже, но сексът е... ами средна работа. Ето как да овладееш ситуацията	Перхурдите	в stomaxa са на лице, когато го видиш. Пуспът ти се ускорява, когато на дисплея на мобилния ти с
16 news359.bg	че не може да живее сам и им нужда от своята половина. Върхосът е далче че бъде с нея, защото	перхурдите	в stomaxa говорят сами по себе си или просто ще задоволяват нуждата да не се буди сами. Дал
17 big.bg	вно мъж и жена, напъл, живеев в модерен свят), но онази, романтичната любов. Дето ти принавява	перхурдите	в stomaxa (любовар, жестоко и неумишлено, ако питате мен). Дори напротив, всеки се стреми да с
18 marica.bg	лявата. Естествено е, но ще гледам с интерес и ще стискам палеци за нашето момента. И аз "имам	перхурдите	в stomaxa " като пред Олимпиада. Силтам, че решението ми беше и е правилно и продължавав да
19 chaine.bg	адрирате ли? Никсга не съм мислела и много не върлува завои в усещането. Почват ли да съфчат	перхурдите	в stomaxa? Дългия ли се връта от лицето? Хоплат ли съдрените камери? Илизла ли обрис с ней
20 dnevnik.bg	на сметка могат приятел се върна, нямах търпение да го видя! В деня на срещата ни усетях цялото йто	перхурдите	в stomaxa си, а когато го върнах, исках просто да го гушна. Аз харесвам момента. Харесвам него. >

Rys. 2. Konkordancje frazeologizmu *nenepyrdu v stomaxa* w korpusie bgTenTen12

Автори stwierdzili także, że w wielu przypadkach warianty frazeologizmów zawierające czasownik dokonany są używane o wiele częściej niż te z czasownikiem niedokonanym. Np. w Narodowym Korpusie Języka Polskiego odnajdujemy 560 odnotowań wariantu z czasownikiem dokonany *odejść z kwitkiem* (zob. rys. 3) i prawie o połowie mniej (351) przykładów wariantu z czasownikiem niedokonanym *odchodzić z kwitkiem*. W Bułgarskim Korpusie Narodowym znajdujemy

NARODOWY KORPUS JĘZYKA POLSKIEGO

[Konkordancje](#) | [Kolektorki](#) | [Mówione](#) | [Słowa dnia](#) | [Pomoc](#) | [O projekcie](#) | [Nowości](#) | [Połącz nas!](#)

Wyszukiwarka korpusowa PLLCRA dla danych NKJP (Cytowanie)

Odejść z kwitkiem
 Maks. odstęp: 0   Zachowaj szyk: ☑   Wyniki: 200   Czas: Profil   Exact   URL
 Zaawansowane   Podkorpus:

Przeszukiwany zbiór zawiera 1,524,696,745 słów. Znalaziono 126 akapitów pasujących do zapytania w 0.068s. Bieżąca strona zawiera 126 przykładów z 125 różnych tekstów:

1.	posiedzieć w domu niż przyjąć na imprezę po to, by	odejść z kwitkiem	... Gdzie majątki z dawnych lat?
2.	tyśocy fanów sportów zimowych i znowu musieli	odejść z kwitkiem	... Wprowadź konkurs się rozpoczął, swoje próby wykonał
3.	Centrum Krwioudawstwa i Krwiolecznictwa w Słupsku mus	odejść z kwitkiem	... Okazuje się, że krwi jest zbyt dużo.
4.	dia wszystkich, niestety, starczyło miejsca. Kto musiał	odejść z kwitkiem	... będzie mógł obejrzeć główne uroczystości benefisowe w
5.	ze dziecko, które interesuje się jakimś problemem, mus	odejść z kwitkiem	... z biblioteki, bo akurat interesującej go książki nie ma
6.	internetowej najlepiej zarezerwować rano, później można	odejść z kwitkiem	... będzie mógł obejrzeć główne uroczystości benefisowe w
7.	dla wszystkich, niestety, starczyło miejsca. Kto musiał	odejść z kwitkiem	... będzie mógł obejrzeć główne uroczystości benefisowe w
8.	dla wszystkich, niestety, starczyło miejsca. Kto musiał	odejść z kwitkiem	... będzie mógł obejrzeć główne uroczystości benefisowe w
9.	przez tyle lat do naszych usług będą musieli	odejść z kwitkiem	... albo czekać.
10.	niebagatelna kwotę 12 tysięcy euro, część z nich musiała	odejść z kwitkiem	... albo czekać.
11.	Zdarza się, że ktoś, kto przyjedzie do Rafy, musi	odejść z kwitkiem	... albo czekać.
12.	zwiększyć liczbę miejsc, a i tak mnóstwo osób musiało	odejść z kwitkiem	... albo czekać.
13.	w Oświęcimiu są oburzeni. Nie wyobrażają sobie, że mogą	odejść z kwitkiem	... od kasy, gdy ich drużyna będzie grała mecz "na
14.	aby pomysł wcześniej o zrzeczeniu się stolika, by nie	odejść z kwitkiem	... z ulubionego lokalu. Ze względu na to, że Dzień
15.	chciano zgłębiać 22 tys. osób. Prawie 13 tys. musiało	odejść z kwitkiem	... Według danych Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu,
16.	chcieli skorzystać z odkrytych pływalni musieli stać	odejść z kwitkiem	... z konsultata była znaczna. Jak jest dzisiaj?
17.	ważną 10 lat. DP Dawniej liczba tych, którzy musieli	odejść z kwitkiem	... , podziemnej ekspozycji muzeum, na III poziomie Kopalni
18.	miejsca; ci, którzy tego nie dopełnili, musieli	odejść z kwitkiem	... Powodem była zbyt mała liczba zestawów do pobierania
19.	Niestety, część chętnych krwiodawców musiała	odejść z kwitkiem	... Dzieci, którym udało się wystąpić, zaskakowały swoim
20.	na scenie było tak dużo, że część z nich musiała	odejść z kwitkiem	... Mam skierowanie na zabieg, ale nie przyjęto mnie. A
21.	Wczoraj niektórzy pacjenci musieli ze szpitala	odejść z kwitkiem	... Mam skierowanie na zabieg, ale nie przyjęto mnie. A

Rys. 3. Konkordancje frazeologicznego wariantu *odejść z kwitkiem* w Narodowym Korpusie Języka Polskiego

36 przykładów wariantu frazeologizmu z czasownikiem dokonanym *пропусна покрай ушите си* i tylko 9 odnotowań wariantu z czasownikiem niedokonanym *пропускам покрай ушите си* (zob. rys. 4).

BNC Български национален корпус
 Bulgarian National Corpus

English

15.	...ен бе неочакван, почти нахален, но Ли Шай Тун го пропусна покрай ушите си.	+
16.	Обиновено не достига — продължи Ротанов, като пропусна покрай ушите си репликата на Олег — Второ, събрахме доста пр...	+
17.	A. Т. и сега пропусна покрай ушите си моя аргумент като най-малозначаещ.	+
18.	... този момент тя избягоу не говореше на него), той я пропусна покрай ушите си като случает минуващ.	+
19.	Стив го пропусна покрай ушите си и по очите му се опита да разбере какво става.	+
20.	... които си пххат носа в чужди работи — Елейн го — пропусна покрай ушите си и остана довольна, че не й се наложи да си преха...	+
21.	... ротив, че Крум е кавалер на Хърмания... Но Рон — пропусна покрай ушите си и неговите дули. — Защо не идеш да намериш ...	+
22.	Като пропусна покрай ушите си злобната шега на Хайд, Гирс зададе нов въпрос...	+
23.	Вик, в това не вярвах, но го пропуснах покрай ушите си.	+
24.	им. — Започнете работа, поогледайте се? Младите, пропуснаха покрай ушите си всички съвети.	+
25.	Набелязваше неща, които бе пропуснал покрай ушите си, защото беше твърде зает да се самосъжалява.	+
26.	...жо Йенефер, мъдростта включва и уменето да — пропуснах покрай ушите си главните или неискрени съвети. Ярлен Зигрин...	+
27.	Беше го чувал и преди и сега го пропуснаше покрай ушите си и се съсредоточи едва когато чиновникът млъ...	+
28.	Това обаче не му пречеше бдително да пропусна покрай ушите си питания от типа на:	+
29.	Това обаче не му пречеше бдително да пропусна покрай ушите си питания от типа на:	+
30.	...ловин година, той безучастно слушаше споровете, пропусайки покрай ушите си хипотезите, докато в съзнанието му изведъ...	+

1 2 Next

Rys. 4. Konkordancje frazeologizmu *пропускам / пропусна покрай ушите си* w Bułgarskim Korpusie Narodowym

Korpusy równoległe (dwujęzyczne i wielojęzyczne) również mogą być wykorzystywane jako źródło informacji lingwistycznej w konfrontacji międzyjęzykowej jednostek frazeologicznych albo w praktyce frazeograficznej (Sosnowski, Blagoeva, Tymoshuk 2018). Pozyskane z tych korpusów dane mogą zostać podstawą do wyboru stosownego odpowiednika badanych frazeologizmów języka wyjściowego w języku docelowym. Należy jednak zaznaczyć, że materiał pozyskany z tego rodzaju korpusów odzwierciedla przede wszystkim stosowane w praktyce techniki i strategie tłumaczeniowe, więc orientuje badacza nie tyle w systemowej, ile w przekładowej ekwiwalencji jednostek frazeologicznych.

Wśród istniejących korpusów równoległych z udziałem języka polskiego i języka bułgarskiego warto wymienić *Polsko-bułgarski korpus równoległy*²⁵. Korpus ten został stworzony przez zespół lingwistów z Instytutu Sławistyki PAN i jest jednym z zasobów międzynarodowej infrastruktury CLARIN (Roszko, Roszko, Sosnowski 2018). W tekstach zawartych w korpusie znajdujemy przykłady ilustrujące różne sposoby tłumaczenia frazeologii:

- frazeologizm w języku A → frazeologizm o tym samym znaczeniu i o bliższej postaci w języku B (ekwiwalent pełny)

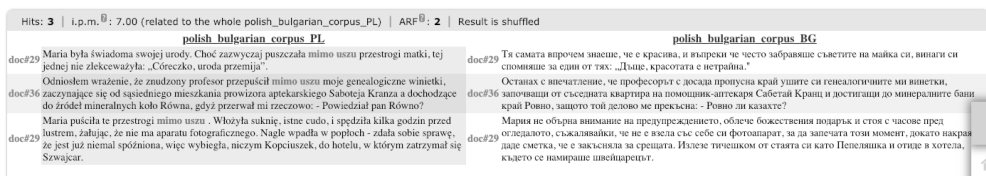
Zob. drugi przykład na rys. 5 dalej.

- frazeologizm w języku A → frazeologizm o tym samym znaczeniu i o różnej postaci w języku B (ekwiwalent funkcjonalny, analog frazeologiczny)

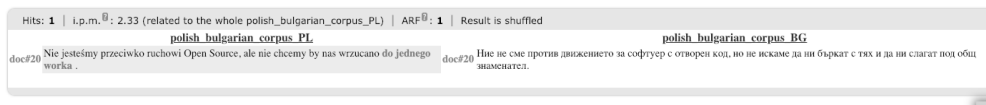
Zob. przykład na rys. 6 dalej.

- frazeologizm w języku A → konstrukcja opisowa w języku B (ekwiwalent zerowy)

Zob. przykłady pierwszy i trzeci na rys. 5.

Rys. 5. Odpowiedniki przekładowe polskich jednostek frazeologicznych *puszczać / puścić (coś) mimo uszu*

Rys. 6. Odpowiednik przekładowy polskiej jednostki frazeologicznej *wrzucać / wrzucić do jednego worka (kogoś, coś)*

²⁵ <https://clarin-pl.eu/dspace/handle/11321/536> [data dostępu: 26.01.2019].

Oczywiście należy zdawać sobie sprawę z tego, że stopień wiarygodności pozyskiwanej z korpusów informacji lingwistycznej zależy w dużej mierze od stosowności metod projektowania i wytworzenia zasobu, przede wszystkim od typu i zakresu tematycznego oraz gatunkowego zgromadzonych materiałów. W związku z tym, badając frazeologię, warto sięgać do korpusów o większej objętości i o dużej różnorodności zawartych tekstów. Wiadomo, że frazeologizmy są charakterystyczne przede wszystkim dla komunikacji ustnej i są rzadziej używane w tekstach pisanych. Dlatego korpusy wykorzystywane do badania frazeologii powinny zawierać możliwe jak najwięcej tekstów zbliżonych pod względem leksykalnym i stylistycznym do mowy potocznej.

Żeby zapewnić obiektywność decyzjom leksykograficznym podjętym przy gromadzeniu i opracowywaniu materiału frazeologicznego, autorzy *Leksykonu aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* przeprowadzili również ankiety lingwistyczne. Badaniu ankietowemu zostali poddani rodzimi użytkownicy języków polskiego i bułgarskiego w przedziale wiekowym od 15 do 45 lat. W ten sposób zebrany materiał został ponownie zweryfikowany. Na podstawie ankiet sprawdzono między innymi aktywność wariantów frazeologicznych. Na przykład z trzech możliwych wariantów frazeologizmu podanych w *Słowniku frazeologicznym PWN: odwracać / wykręcać / wywracać kota ogonem* tylko jeden na podstawie ankiety został uznany za aktywny: *odwracać kota ogonem*. W takiej też formie jednostka została odnotowana w *Leksykonie*.

3.6. Ogólne zasady prezentacji materiału w „Leksykonie aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej“

Jednostki frazeologiczne w *Leksykonie* są uporządkowane alfabetycznie, w części bułgarsko-polskiej – zgodnie z alfabetem bułgarskim, a w części polsko-bułgarskiej zgodnie z alfabetem polskim.

W jednostkach frazeologicznych wskazywane są (tam, gdzie to jest potrzebne) miejsca walencyjne, np. *brak (komuś) piątej klepki, szlag (kogoś) trafił / trafił / trafia / trafi; вземам / взема здравето (на някого), идва ми до гуша / дойде ми (от някого, нещо), кракът ми няма да стъпи (някъде)*.

Występujące w jednostkach hasłowych elementy fakultatywne i alternatywne zostały wyodrębnione na podstawie przeprowadzonych ankiet. Elementy te są przedstawiane w dwojaki sposób:

1. Elementy fakultatywne umieszczane są w nawiasach: *brzydki jak noc (listopadowa); черпаć (pełnymi) garściami (z czegoś); идва ми / дойде ми акълът (в главата), червен като (варен) рак, седя / стоя (като) на тръни*.

2. Elementy alternatywne natomiast zapisywane są za pomocą ukośnika: *milczeń jak glaz / skała / grób; jechać na tym samym / jednym wózku; być / poczuić się / czuić się w swoim żywiole; сваям / сваяя дрехата / дрехите / ризата / ризите от гърба (на някого), плувам в непознати / чужди води, широко ми е около врата / шията, лижа ботушите / краката / подметките (на някого)*.

Gdy w jednostce frazeologicznej możliwe jest użycie form czasownika dokonanego i niedokonanego, elementy te są zaznaczane jako alternatywne, a jednostka

opisywana jest za pomocą formy czasownika niedokonanego: *zatykać / zatkać / zaprzeć / zapierać* (komuś) *dech* (w piersiach); *dawać / dać* (komuś) *w kość*, *dostawać / dostać* *gęziej skórki*; *нускам / нусна* *кепенците*, *вземам / взема* *главата* (на някого), *връзвам / връжа* *тенекя* (на някого), *давам / дам* *зелена светлина*.

Czasami wyrazy hasłowe zawierają formy osobowe czasownika. Formy osobowe podawane są w kolejności czas przeszły / teraźniejszy / przyszły: *włosy* (komuś) *stanęły / stają / staną* *dęba*.

Znaczenie danej jednostki frazeologicznej jest przedstawione za pomocą możliwie najprostszych konstrukcji składniowych. Unika się definicji synonimicznych, zamiast nich stosowane są definicje rozczłonkowane.

<i>lamać sobie głowę</i>	блъскам си главата
‘wtedy, gdy ktoś intensywnie zastanawia się nad czymś’	‘тогава, когато някой усилено размишлява за нещо’
<i>Od kilku dni lamie my sobie głowę, co zrobić z psem podczas urlopu.</i>	<i>Все още си блъскам главата откъде да вземем пари за ремонт.</i>

W *Leksykonie* zastosowano kwalifikatory stylistyczne, aby ułatwić użytkownikowi określenie, w jakiej sytuacji można użyć danej jednostki frazeologicznej. Jednostki odbiegające od języka ogólnego oznaczono trzema kwalifikatorami: *kol.* / *раз.* (kolokwialny), *slang.* / *жарг.* (slangowy), *wulg.* / *вулг.* (wulgarny). Grupę pierwszą stanowią kolokwializmy, tj. jednostki charakteryzujące się niedbałym, swobodnym stylem wyrażania się, typowym dla języka mówionego, np.: *być na torpie*, *dawać / dać ciała*, *mieć haka* (na kogoś); *ритвам / ритна* *камбаната*, *обирам си крушите / обера си*. Takie jednostki frazeologiczne znajdują się na granicy języka ogólnego i często są uznawane za nienormatywne lub mniej grzeczne. Do drugiej grupy zaliczono wyrażenia używane w różnych grupach społecznych np. wśród młodzieży: *bez spiny*, *jazda bez trzytanki*; *минавам метър / гратис*, *гъст съм* (с някого). Trzecią grupę stanowią jednostki wulgarne, odnotowane w *Leksykonie* z uwagi na ich częstotliwość: *gówno prawda*, *mieć nasrane w głowie / we łbie*.

Jednym z początkowych założeń *Leksykonu* był wymóg zilustrowania każdej jednostki frazeologicznej przykładem, który jak najlepiej pokazałby jej użycie. Wybrane przykłady pochodzą z prasy, seriali, z języka mówionego. Są też wśród nich przykłady adaptowane (odpowiednio skrócone na potrzeby *Leksykonu* i adaptowane kontekstowo) oraz przykłady preparowane. Choć Mirosław Bańko wyraża się o tych ostatnich sceptycznie (Bańko 2001, 29), to autorzy *Leksykonu* zauważają ich przydatność w konstruowaniu słowników czy leksykonów frazeologii aktywnej. Jednostki najnowsze bowiem bardzo często nie zostały jeszcze zarejestrowane przez korpusy, a niektóre z nich (szczególnie jednostki kolokwialne) w dalszym ciągu rzadko występują w języku pisanym. Przykłady mają pokazywać właściwości gramatyczne słów (np. walencję czasownika, dziedziczone wymagania przyimkowo-przypadkowe przymiotnika czy też szyk jednostek mających pod tym względem określone wymogi). Ekwiwalenty opisowe, które zostały dobrane do jednostek frazeologicznych, nie są ilustrowane przykładami.

4. Wyniki i wnioski końcowe

Konfrontacja językowa frazeologii bułgarskiej i polskiej wykazuje, że języki spokrewnione, funkcjonujące blisko siebie, wykształcają nowe, różniące się od siebie środki wyrazu, mimo posiadania wielu frazeologizmów podobnych formalnie. Świadczy to o dynamicznych procesach w systemie frazeologicznym obu języków, które aktywnie reagują na zmiany kulturowe i społeczne, rekodyfikując stare znaczenia i tworząc nowe.

Zestawienie bułgarskich i polskich jednostek frazeologicznych w postaci samodzielnego dwujęzycznego słownika dla celów przekładowych, dydaktycznych, naukowych itp. stanowi novum w leksykografii słowiańskiej. W *Leksykonie aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*, prezentującym aktualny stan zasobów frazeologicznych obu badanych języków, udało się zebrać po 500 aktywnych jednostek frazeologicznych bułgarskich i polskich, z których część to neologizmy frazeologiczne. Jednostki te odzwierciedlają w dużej mierze pewne fragmenty językowego obrazu świata współczesnego bułgarskiego i polskiego społeczeństwa. Jedną z zalet *Leksykonu* jest zaproponowany sposób konfrontacji kulturomów frazeologicznych i innych jednostek nieposiadających odpowiedników.

Teoretyczne podstawy pracy zostały wypracowane drogą pewnego kompromisu między bułgarską a polską tradycją naukową, które odmiennie interpretują teoretyczny i leksykograficzny opis związków frazeologicznych.

Autorzy *Leksykonu* są zdania, że w badaniach konfrontatywnych podejście od treści do formy to jedyny dopuszczalny i stosowny sposób na adekwatne zinterpretowanie występujących międzyjęzycznych podobieństw i rozbieżności. W związku z tym do semantycznego opisu jednostek frazeologicznych w pracy zastosowano uniwersalne modele definicyjne. W ten sposób zapobiega się możliwym błędom metodologicznym prowadzącym do nieprawidłowych interpretacji zjawisk ekwiwalentności międzyjęzkowej. Dzięki wykorzystaniu uniwersalnych schematów definicyjnych dla jednostek frazeologicznych istnieje możliwość dołączania do *Leksykonu* dowolnej liczby innych języków (nie tylko słowiańskich).

Informacja lingwistyczna zawarta w *Leksykonie aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej* jest dobrą podstawą do prowadzenia dalszych, bardziej obszernych badań nad frazeologią obu języków w ujęciu konfrontatywnym.

References

- Bąba 1998:** Bąba, St. *Materiały do bibliografii frazeologii polskiej. Prace opublikowane w latach 1945–1995*. Poznań: Wydawnictwo WiS, 1998.
- Bąba 2003:** Bąba, St. *Materiały do bibliografii frazeologii polskiej. Prace opublikowane w latach 1996–2000*. Poznań: Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne“, 2003.
- Bąba 2008:** Bąba, St. *Materiały do bibliografii frazeologii polskiej. Prace opublikowane w latach 2001–2005*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2008.
- Bańko 2001:** Bańko, M. *Z pogranicza leksykografii i językoznawstwa*. Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2001.

- Bonova 2009:** Bonova St. *Frazeologichni edinitsi, svarzani s hristiyanstvoto. Balgarsko-polski paraleli* [Phraseological Units Related to Christianity. Bulgarian-Polish parallels]. Veliko Tarnovo: Ul „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2009.
- Blagoeva, Sosnowski, Kolkovska 2018:** Blagoeva, D., W. Sosnowski, S. Kolkovska. Frazeologichni inovatsii v balgarskiya i polskiya ezik [Phraseological innovations in Bulgarian and Polish]. – *Balkanistischen forum*, 2018, XVIII, 3, 9–20.
- Chlebda 1993:** Chlebda, W. Frazematyka. – In: *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. t. 2. Współczesny język polski*. Red. J. Bartmiński. Wrocław: Wiedza o kulturze, 1993.
- Chlebda 2009:** Chlebda, W. Idiomykon-4.: gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy (i parę zdań o tym, skąd przychodzimy). – In: *Podręczny idiomykon polsko-rosyjski. Z. 4*. Red. W. Chlebda. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2009, 9–38.
- Chlebda 2011:** Chlebda, W. Ekwiwalencja i ekwiwalenty: między słownikiem a tekstami. – In: *Na tropach translatów. W poszukiwaniu odpowiedników przekładowych*. Red. W. Chlebda. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2011, 21–43.
- Dagut 1981:** Dagut, M. Semantic voids as a problem in the translation process. – *Poetics Today*, 1981, 2(4), 61–71.
- Denczewska 2013:** Denczewska D. Olej, kapusta, kalosze: Inteligencja i głupota w polskich i bułgarskich związkach frazeologicznych. – *Postscriptum Polonistyczne*, 2013, 2, 12, 295–301.
- Dobrovol'skij 2011:** Dobrovol'skij, D. Cross-linguistic equivalence of idioms: Does it really exist? – In: *Linguo-cultural Competence and Phraseological Motivation*. Ed. by A. Pamies, D. Dobrovol'skij. Baltmannsweiler: Schneider Verlag, 2011, 7–24.
- Dobrovol'skij 2015:** Dobrovol'skij, D. O. Korpusy tekstov i dvujazychnaja frazeografija [Text corpora and bilingual phraseography]. – *Vestnik Novosibirskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*, 2015, V, 5(27), 23–37.
- Dolińska 1988:** Dolinska, A. Ekwiwalencja somatycznych związków frazeologicznych w języku bułgarskim i polskim. – In: *Polono-Slavica-Varsoviensia. T. 1. Problemy językoznawstwa konfrontatywnego*. Red. K. Feleszko. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1988, 189–196.
- Durdureanu 2011:** Durdureanu, I. I. Translation of cultural terms: possible or impossible? – *The Journal of Linguistic and Intercultural Education – JoLIE*, 2011, IV, 1, 51–63.
- Filipenko 2008:** Filipenko, T. Korpusnolingvisticheskij podhod k analizu semantiki idiom (na materiale nemeckogo i russkogo jazykov) [Corpus-based approach to the analysis of idioms' semantics (based on examples from German and Russian)]. – In: *Izsledvaniya po frazeologiya, leksikologiya i leksikografiya*. Red. St. Kaldieva-Zaharieva, L. Krumova-Tsvetkova. Sofia: AI „Prof. M. Drinov“, 2008, 59–64.
- Genev-Puhaleva 2018:** Genev-Puhaleva, I. Polsko-balgarskiyat nauchen i kulturen dialog v konteksta na 100-godishninata ot ustanovyavaneto na diplomaticheski otnosheniya mezhdu dvete strani [The Polish-Bulgarian scientific and cultural dialogue in the context of the 100-year anniversary of the establishment of diplomatic relations between the two countries]. – *Filologicheski forum*, 2018, IV, 2, 183–186.
- Gläser 1984:** Gläser, R. The translation aspect of phraseological units in English and German. – *Papers and Studies in Contrastive Linguistics*, 1984, 18, 123–134.
- Gläser 1986:** Gläser, R. A plea for phraseo-stylistics. – In: *Linguistics across Historical and Geographical Boundaries. Honour to Jacek Fisiak on the occasion of his fiftieth birthday. Vol. 1. Linguistics theory and historical linguistics*. Ed. by D. Kastovsky, A. Szwedek. Berlin, New York, Amsterdam: Mouton de Gruyter, 1986, 41–52.
- Hucishvili 2010:** Hucishvili, S. *Slavjanskije mezh'jazykovye omonimy* [Slavic Interlingual Homonyms]. Dissertacija. Tbilisi, 2010. <http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/disertaciebi/S.Khutsishvili%20Disertacia.pdf> [26.12.2018]

- Jaskot 2013:** Jaskot, M. *Los así llamados falsos amigos del traductor entre el español y el esperanto*. PhD thesis. Warsaw, 2013.
- Jaskot 2016:** Jaskot, M. Equivalent culture-anchored units translation? The phraseological units issue. – *Cognitive Studies / Etudes Cognitives*, 2016, 16, 57–64. DOI: <http://doi.org/10.11649/cs.2016.006>.
- Jaskot, Ganoshenko 2015:** Jaskot, M., I. Ganoshenko. Culturemes and non-equivalent lexis in dictionaries. – *Cognitive Studies / Etudes Cognitives*, 2015, 15, 115–124. DOI: <https://doi.org/10.11649/cs.2015.009>.
- Jaskot, Sosnowski 2017:** Jaskot, M., W. Sosnowski. O fałszywych przyjaciółach tłumacza na przykładzie Leksykonu aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej. – In: *LSP Perspectives 2. Języki specjalistyczne – nowe perspektywy 2*. Red. B. Borkowska-Kępska, G. Gwóźdź. Dąbrowa Górnicza: Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, 2017, 55–62.
- Kaldieva-Zaharieva 2013:** Kaldieva-Zaharieva, St. *Balgarska leksikologiya i frazeologiya*. Tom 2. *Balgarska frazeologiya* [Bulgarian Lexicology and Phraseology. Vol. 2. Bulgarian Phraseology]. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“, 2013.
- Karagyozova 2004:** Karagyozova, S. Emotsii i mantalitet (Varhu material ot balgarski i polski frazeologizmi za emotsii) [Emotions and mentality (On material from Bulgarian and Polish phraseologisms for emotions)]. – In: *Ezik i mantalitet*. Sofia: Voenna izdatelstvo, 2004, 46–72.
- Krumova-Tsvetkova 2011:** Krumova-Tsvetkova, L. (red.). *Bibliografiya po balgarska leksikologiya, frazeologiya i leksikografiya. 1950–2010* [Bibliography on Bulgarian Lexicology, Phraseology and Lexicography]. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“, 2011.
- Kunin 1996:** Kunin, A. V. *Kurs frazeologii sovremennogo anglijskogo jazyka* [A Course in Modern English Phraseology]. Moskva: Vysshaja shkola, Dubna: Feniks, 1996.
- Lewicki, Pajdzińska 2001:** Lewicki, A. M., A. Pajdzińska. *Frazeologia*. – In: *Współczesny język polski*. Red. J. Bartmiński. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001, 315–334.
- Maldżieva, Wójtowicz 1994:** Maldżieva, V., J. Wójtowicz. *Polskie i bułgarskie związki frazeologiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1994.
- Michow 2013:** Michow, E. *Studia nad frazeologią somatyczną języka polskiego i bułgarskiego*. Kielce: Global Translator, 2013.
- Michow 2014:** Michow, E. *Semantyka polskich i bułgarskich frazeologizmów somatycznych motywowana funkcjami części ciała człowieka*. Kielce: Global Translator, 2014.
- Nagórko, Burkhardt, Łaziński 2004:** Nagórko, A., H. Burkhardt, M. Łaziński. *Dystynktywny słownik synonimów*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas“, 2004.
- Nedkova 2011:** Nedkova, E. *Frazeologizmito kato znatsi na ezika na kulturata (varhu material ot balgarski, srabski i ruski ezik)* [The Phraseologisms as Signs of the Language of Culture (based on examples from Bulgarian, Russian and Serbian)]. Ruse: LENI-AN, 2011.
- Ovcharova 2017:** Ovcharova, G. *Frazeologichni ediniti s komponent „oko“*. Balgarsko-polski paraleli [Phraseological units with 'eye' component. Bulgarian-Polish Parallels]. – In: *Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis*, 2017, 36, 2, 273–283.
- Petrova 2007:** Petrova, R. *Kulturemata – edinita za lingvokulturologichni sapostavitelni izsledvaniya (varhu material ot angliyski i balgarski poslovitsi)* [The cultureme – a unit for linguo-cultural comparative studies (based on English and Bulgarian proverbs)]. – In: *V ogledalnija svyat na ezika i kulturata*. Red. R. Rusev i dr. Ruse: LENI-AN, 2007, 9–28.

- Popova 1998:** Popova, K. *Semantichni aspekti na frazeologizmite s komponent nazvanie na hrana i obleklo (varhu materiali ot balgarskiya, polskiya i litovskiya ezik)* [Semantic Aspects of Phraseologisms with Food and Clothing Name Component (on materials from Bulgarian, Polish, Lithuanian)]. Disertatsiya. Sofia, 1998.
- Przepiórkowski et al. 2012:** Przepiórkowski, A., M. Banko, R. L. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk (red.). *Narodowy Korpus Języka Polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012.
- Puhaleva 2003:** Puhaleva, I. *Otsenachni frazeologichni edinitsi v balgarski, novogratski i polski ezik* [Evaluative Phraseological Units in Bulgarian, Greek and Polish]. Disertatsiya. Sofia, 2003.
- Radewa 1988:** Radewa, S. *Podręczny słownik polsko-bułgarski z suplementem*. T. 1–2. Wyd. 2 z suplementem. Warszawa: Wiedza Powszechna, 1988.
- Radeva, Majchrowski 1979:** Radeva, S., J. Majchrowski. *Polsko-bułgarski frazeologizmi s komponenti somatizmi* [Polish-Bulgarian phraseologisms with somatism components]. – In: *Sapostavitelno izuchavane na chastnite leksikalni sistemi na slavyanskite ezitsi v sinhroniya i diagroniya*. Sofia: Izdatelstvo na BAN, 1979, 178–183.
- Roszko, Roszko, Sosnowski 2018:** R. Roszko, D. Roszko, Sosnowski, W. *Polsko-bułgarskie korpusy IS PAN i Clarin Pl.* – *Slavica Lodziensia*, 2018, II, 2, 59–70.
- Satoła-Staškowiak, Koseska-Toszewa 2014:** Satoła-Staškowiak, J., V. Koseska-Toszewa. *Współczesny słownik bułgarsko-polski*. T. 1. Warszawa: SOW, 2014.
- Sławski 1987:** Sławski, F. *Podręczny słownik bułgarsko-polski z suplementem*. T. 1–2. Wyd. 2 z suplementem. Warszawa: Wiedza Powszechna, 1987.
- Smólkowa 2013:** Smólkowa, T. (red.). *Słowa, słowa... Czy je znasz?* Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, 2013.
- Sosnowski 2016:** Sosnowski, W. *Computerised and corpus-based approaches to phraseology: Monolingual and multilingual Perspectives*. – In: *Fraseologia computacional y basada en corpus: perspectivas monolingües y multilingües (Trabajos completos)*. Geneva: Tradulex, 2016, 339–349.
- Sosnowski, Blagoeva, Tymoshuk 2018:** Sosnowski, W. P., D. Blagoeva, R. Tymoshuk. *New Bulgarian, Polish, and Ukrainian phraseology and language corpora*. – *Cognitive Studies / Études cognitives*, 2018, 18, 1–13. DOI: <https://doi.org/10.11649/cs.1768>.
- Sosnowski, Koseska-Toszewa, Kisiel 2016:** Sosnowski, W., V. Koseska-Toszewa, A. Kisiel. *Leksykon odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim*. Warszawa: Instytut Slawistyki PAN, 2016.
- Sosnowski, Tymoshuk 2017:** Sosnowski, W., R. Tymoshuk. *Konfrontacja językowa polskich i ukraińskich jednostek frazeologicznych na przykładzie materiału z Leksykonu aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej*. – In: *Bułgarsko-polski studii*. Red. D. Blagoeva. Sofia: Avangard Prima, 2017, 91–108.
- Sotirov, Mostowska, Mokrzycka 2011–2013:** Sotirov, P., M. Mostowska, A. Mokrzycka. *Bułgarsko-polski słownik leksyki potocznej*. T. 1–2. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011–2013.
- Szerszunowicz 2004:** Szerszunowicz, J. *Paralelizmy frazeologiczne w analizie komparatywnej*. – *Białostockie Archiwum Językowe*, 2004, 4, 207–220.
- Szerszunowicz 2009:** Szerszunowicz, J. *Quasi-ekwiwalenty związków frazeologicznych w teorii, frazeografii i translatoryce*. – *Białostockie Archiwum Językowe*, 2009, 9, 323–346.
- Szerszunowicz, Vidović Bolt 2014:** Szerszunowicz, J., I. Vidović Bolt. *Kulturowe znaczenie komponentu frazeologizmu a jego międzyjęzykowa ekwiwalencja*. – *Białostockie Archiwum Językowe*, 2014, 14, 195–216.

- Wandruszka 1978:** Wandruszka, M. *Die 'falschen Freunde' des Übersetzers*. – In: *Theory and Practice of Translation*, eds. L. Grahers, G. Karlen, B. Malmberg. Berlin: Peter Lang, 1978, 213–234.
- Wiatrowski 2015:** Wiatrowski, P. Międzyjęzykowa ekwiwalencja związków frazeologicznych z apelatywnym komponentem relevantnym kulturowo. Na przykładzie indonezyjskich połączeń wyrazowych i ich polskich odpowiedników. – *Kwartalnik Językoznawczy*, 2015, XXV, 1–2, 62–175. DOI: <https://doi.org/10.14746/kj.2015.1-2.5>.
- Wojan 2004:** Wojan, K. Wstęp do analizy międzyjęzykowych homonimów leksykalnych na przykładzie języków: polskiego, rosyjskiego i fińskiego. – In: *Język rosyjski w konfrontacji z językami Europy w aspekcie lingwokulturoznawczym*. Red. P. Czerwiński, H. Fontański. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2004, 70–80.

Д-р Войцех Сосновски

Институт по славистика, Полска академия на науките
ул. Бартошевича 1b/17
00-337 Варшава, Полша
wojciech.sosnowski@ispan.waw.pl

Wojciech Sosnowski, PhD

Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences
1b/17 Bartoszewicza str.
00-337 Warsaw, Poland
wojciech.sosnowski@ispan.waw.pl

Д-р Мачей Яскот

Катедра по испанска филология, Институт за нови филологии
Педагогически университет в Краков
ул. „Подхоронжих“ 2
30-084 Краков, Полша
maciej.jaskot@up.krakow.pl

Maciej Jaskot, PhD

Department of Spanish Language, Institute of Modern Languages
Pedagogical University of Cracow
2, Podchorążych str.
30-084 Cracow, Poland
maciej.jaskot@up.krakow.pl

Проф. д-р Диана Благоева

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН
Бул. „Шипченски проход“ № 52, бл. 17
1113 София, България
d.blagoeva@ibl.bas.bg

Prof. Diana Blagoeva, PhD

Department of Bulgarian Lexicology and Lexicography
Institute for Bulgarian Language “Prof. Lyubomir Andreychin”
52 Shipchenski prohod bul., bl. 17
1113 Sofia, Bulgaria
d.blagoeva@ibl.bas.bg